Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·–

Slovenski dom

Štev. 243 | V Ljubljani, ponedeljek 25. oktobra 1937 | Leto II.

Napori rdečih španskih voditeljev

za rešitev pred popolnim porazom, ki Valenciji neizogibno grozi

Handaye, 25. oktobra. o. Zadnje zmage nacionalističnih vojska, ki pomenijo vojaški zlom jedra rdeče obrambe, povzročajo velike preglavice valencijskim politikom, ki čutijo, da je rdeči Španiji napočil usoden čas. Zato skušajo storiti vse, da bi preprečili končni poraz svojih čet in politike. O tem pričajo zlasti sestanki med njihovimi voditelji in prizadevanja za enotno politično in vojaško vodstvo.

V soboto je bila v Barceloni važna konferenca republikanskih odgovornih politikov. Poleg večjega števila članov katalonskega generalidada in valencijskih ministrov sta ji prisostvovala tudi Negrin in Companys. Na koncu je bilo objavljeno poročilo, ki pravi, da so vrhovni zastopniki španske republike sklenili, na podlagi obče želje zastaviti vse sile, ki jih zahteva sedanja situacija, da se doseže skrajni smoter in premagajo uporniki. Poročilo pravi dalje, da ostanejo za Katalonijo še nadalje v veljavi vsa jamstva glede njene avtonomije. Na konferenci so proučevali predvsem možnosti čim bolj enotne akcije obeh vlad za dovršitev zapričetega dela in končno izvojevanje svobode vsemu španskemu narodu. Po konferenci je Companys spremljal Negrina do njegovega avtomobila in mu želel srečno pot nazaj v Valencijo.

Utvare zadnjih voditeljev

Madrid, 25. okt. AA. Havas. Po radiu v Madridu je govoril predsednik Katalonije Companys. Najprej je v imenu Kataloncev pozdravil španski narod in nato rekel, da predstavlja Španijo samo tista vlada, ki je bila ustanovljena na podlagi zakonov in ustave. Oni na drugi strani hočejo prepustiti Španijo tujcem. Nato je dodal:

»Na frontah se opaža razkroj sovražnika. Verujemo in upamo, ker imamo boljšo armado, vojni material in morala čet je nedotaknjena.

Za njim je govoril Negrin, ki je v svojem govoru podčrtal neomajljivo vero v zmago. »Mi vsi smo prepričani, da bo naša zadeva triumfirala. Izid je izven dvoma. Nekatere tuje države hočejo zapeljati evropsko javno mnenje zato, da bi pridobile na času. Ustanovitev enotne stranke je Negrin zavrnil, češ da to danes ni potrebno in že prejšnji režimi so zaradi tega propadali, ker so hoteli od zgoraj navzdol nekaj ustanavljati. Ob koncu je še rekel, da se morajo zbrati vse sile naroda za zmago in izdati se morajo vse odredbe brez ozira na to, ali bodo delavske organizacije te sklepe odobrile. V zvezi s pisanjem nekaterih listov je Negrin rekel, da Španiji ni potrebna pomoč iz tujine. Priznati ji morajo le pravico obrambe pred vpadom iz tujine.

Rdeča Franci a za pomoč Valenciji

Pariz, 25. okt. AA. Skrajna levica ljudske fronte je stavila predlog, da bi se prihodnji torek sestali zastopniki strank ljudske fronte in sklepali o akciji, ki bi jo bilo treba sprožiti za podpiranje asturijskega prebivalstva. Današnji »Populaire« poroča, da je vodstvo socialistične stranke na ta predlog skrajne levice odgovorilo s tem, da socialistična stranka ni čakala na predlog odnosno opomin, da bi izpolnila vse, kar smatra za svojo dolžnost, napram prizadetim asturijskim prijateljem. Socialistični ministri v vladi so si že prizadevali, da bi se izdali potrebni ukrepi za podpiranje asturijskih žrtev.

Štiri nove vojne ladje so spustili v morje pretekli teden Angleži, med njimi eno matično ladjo za podmornice.

Denar za obnovitev Španije bo dala - Anglija

Pariz, 25. okt. AA. Havas. »Epoque« piše, da bo Franco po državljanski vojni moral zahtevati denar v anglosaških državah, da lahko dvigne Španijo. Čim prej bo torej Franco zmagal, tem prej bodo morali Italijani in Nemci iz Španije.

»Jour« piše, da je sedaj v Londonu zavladalo mirno razpoloženje. V Londonu tudi pričakujejo, da bo Franco kmalu poslal tja svoje zaupnike, da bi dobil sredstev za obnovo Španije.

Nacionalisti prodirajo nezadržno, rdečr beže

Salamanca, 25. oktobra. AA. Havas. Nacionalisti poročajo, da še prodirajo v Asturiji, kjer večinoma samo čistijo zemlje. Včeraj so nacionalisti ujeli 3000 miličnikov. Na aragonski fronti so nacionalisti zavzeli hrib, ki je vzhodno od samostana San Pedro.

Iz Asturije prihajajo v razne francoske luke ob Atlantskem oceanu vedno novi begunci. Tako so v Saint Nazaire včeraj prispele iz Gijona tri španske ladje s 500 miličniki in večjim številom vladnih oficirjev ter drugih uglednih osebnosti, med njimi komunistični poslanec Mancho, socialistični poslanec Amolitia in poveljnik severne vojske general Laranoga. V Royen je prispel španski parnik Alfredo prav tako iz Gijona z 200 oficirji in vojaki. S tem parnikom se je pripeljalo tudi večje število ranjencev. V luko Paroche je prispel španski parnik Lareno s 400 miličniki, 4 ženami in nekim otrokom. Vsi ti begunci so izjavili, da se je v bližini Gijona več ladij z majhno tonažo zaradi preobremenjenosti potopilo. Nekatere so nacionalistična letala in vojne ladje tudi bombardirala. Z velikim motornim čolnom se je v neki ribiški pristan blizu Campera pripeljalo nadaljnjih 118 miličnikov.

Zbor mladinske JRZ v Belgradu

Belgrad, 25. oktobra. Po poročilu agencije Avale in po časopisnih virih posnemamo o kongresu mladinske JRZ v Belgradu naslednje podrobnosti:

Kongresno zborovanje je bilo na igrišču Belgrajskega športnega kluba ob veliki udeležbi. Opaziti je bilo zlasti skupino iz dravske banovine, ki je prišla s salezijansko godbo na čelu in deloma v narodnih nošah. Vodili so jo gg. Smersu, Češnovar, Ham in drugi. Slovence je na poti na zborovališče navdušeno pozdravil predsednik vlade dr. Milan Stojadinovič, ki jim je vzklikal »Živeli Slovenci!«

Zborovanja so se udeležili ministri Kujundžič, Stankovič, Stošovič, Simonovič, Cvrkič, Behmem, Novakovič, dr. Krek in Cvetkovič. Ob pol 12 se je začelo zborovanje z govorom predsednika mladinske JRZ dr. Rogiča, ki je sporočil pozdrave kralju Petru II. in knezu namestniku Pavlu. Za tem je imel govor predsednik vlade dr. Stojadinovič. Omenil je svoje potovanje v tujino pred nedavnim in sprejem, ki ga je bil tam deležen. Ta sprejem priča, da je jugoslovanska zunanja politika pod sedanjo vlado na pravi poti, saj je vlada znala iz bivših sovražnikov narediti dobre sosede in celo dobre prijatelje na vseh mejah.

Zunanjepolitični uspehi, katerim je temelj volja pokojnega kralja Aleksandra, niso edino s čimer se lahko postavi sedanja vlada. Na vseh področjih državnega življenja lahko vlada kaže na podobne uspehe, na uspehe kakršnih v zgodovini ne poznamo. Finančni uspehi sedanje vlade spadajo, kakor je rekel predsednik vlade, med prave rekorde. Vlada je v dveh letih storila čimveč kljub velikim oviram. To je dokaz, da nesebično delo zmaga in rodi uspeh. V ta uspeh mora verjeti zlasti mladina, ki ni več navezana na meje nekdanje male Srbije, stare Hrvatske in Slovenije, marveč pozna samo veliko Jugoslavijo. Mladina JRZ živi v novi zgodovinski dobi, ki ji daje posebno življenjsko nalogo. Naloga mladine JRZ je ista kakor naloga stranke JRZ: graditi mora veliko, demokratično, svobodno in napredno Jugoslovijo. Zato mlada JRZ ne sme biti torišče posebnih bojev in koritarstva, marveč polje za požrtvovalne mlade orače.

JRZ obsoja vse, kar ustvarja sovraštvo in nezaupanje med brati. Zato mora njena mladina imeti skupno organizacijo. V njej se morajo dobro počutiti zlasti mali ljudje, ki se morajo zavedati, da je samo v JRZ njihovo mesto. Mladina JRZ se mora razviti v novega človeka, ki ve kaj hoče. Ki mora imeti trdno voljo in nepokvarjeno dušo ter dobre mišice, vse skupaj mora uporabljati za napredek splošne jugoslovanske kulture. JRZ se zaveda, da je ukoreninjen med ljudstvom tisti, ki ima za seboj mladino. Mlade in zdrave korenine bodo pognale velike grme, iz katerih levom ni težko priti, kakor pravi pesnik.

Nasprotniki se mladine JRZ boje. O tem pričajo vesti ki so jih o kongresu širili. Na zboru mlade JRZ je potrdila stranka zvestobo svojemu programu. Ta program je po mišljenju dr. Stojadinoviča naslednji:

Naša stranka je za monarhijo in za narodno dinastijo Karadjordjevičev. Naša stranka je za eno in neločljivo, nikoli deljivo Jugoslavijo. Naša stranka je za narodno in državno edinstvo. Za edinstvo teritorija in vojske! Za edinstvo državljanstva! Toda naša stranka bo v svojem delu vedno upoštevala, da so ozemlja, iz katerih se je naša država sestavila, v preteklosti živela svoje posebno življenje in si s časom ustvarila svoje posebne običaje, upravne, politične in druge.

Da bi se razvila in ojačila zavest državnega in narodnega edinstva, da bi se čim bolje in čim modrejše odpravljale in manjšale razlike, ki nam jih je dolga in neenaka preteklost zapustila kot dediščino, smatra naš stranka, da je za dosego tega smotra edina pravilna politična metoda ta, da delujemo počasi postopoma in premišljeno, da se izognemo preživelim metodam nasilja in grobe moči, ker se po taki poti ne bi mogla ustvariti nova zavest. Zato je treba tudi spoštovati vsa tri imena našega naroda srbskohrvatsko in slovensko, kakor tudi enakopravnost priznanih ver, običajev in tradicij. Vse to mora biti zaščiteno, ker bo mogoče le na tak način doseči vzajemno spoštovanje zaupanje in upoštevanje. Neobhodno je potrebno zaupanje med Srbi, Hrvati in Slovenci, brez katerega ni mogoče doseči harmoničnega razvoja celote. Da bi se v našem javnem in državnem življenju takšno vzajemno zaupanje razvilo in ohranilo, si bo stranka prizadevala, da se državno delo organizira in izvaja na način, ki ne bo dal nobenega povoda upravičenim pritožbam, niti privilegiranju enih na račun drugih!

JRZ meni, da je za upravno ureditev take Jugoslavije najboljši sistem, sistem samouprav, da si posamezne pokrajine same urede upravne, gospodarske, finančne in kulturne potrebe, v kolikor so te potrebe svojske njim. Z vsemi pokrajinami v državi je treba ravnati enako in vse državne službe morajo biti enako dostopne Hrvatom in Srbom.

O sporazumu med srbsko in hrvaško opozicijo je predsednik vlade dejal, da ne vsebuje rešitve za hrvatsko vprašanje. Zato tudi ni mogoče misliti, da bi se to vprašanje rešilo z novo ustavodajno zbornico, ker bi vprašanje nove ustave bilo usodno za bodočnost Jugoslavije. JRZ se ne more pridružiti nobeni akciji, ki bi spremljala sedanje ustavno stanje. Pač pa bo JRZ skušala doseči po drugih potih stvarno enakopravnost, medsebojno spoštovanje in prijateljstvo v državi. Ta pot, ki jo bo hodila JRZ, je tudi edino pravilna. Zato bo potreben boj in mladina mora biti nanj pripravljena.

Govor dr. Stojadinoviča je bil sprejet z velikim navdušenjem. Potem je predsednik izročil mladi JRZ novo zastvo, ki so jo v sprevodu nesli po Belgradu. Na koncu sprevoda so spet korakali Slovenci, med njimi nekaj fantov v narodnih nošah. Slovenska skupina je bila na kongresu najbolj enotna, najbolj disciplinirana in zaradi tega deležna največjega odobravanja.

Prestolonasledniške slavnosti v Romuniji

Bukarešta, 25. okt. AA. Rador: Vsa Sinaja je slavnostno okrašena zaradi današnjih slavnosti. Včeraj dopoldne je prišel v Sinajo Nj. kralj. Vis. **knez namestnik Pavle. Z vlakom ob 17.35 je prišel belgijski princ grof flanderski. Z istim vlakom je prišel tudi poljski maršal Rydz Smigly.**

Goste je na postaji pozdravil kralj Karol s prestolonaslednikom Mihajlom in člani vlade. Danes pride general Georges, ki bo zastopal francosko armado pri tej svečanosti. Z istim vlakom pride tudi načelnik češkoslovaškega generalnega štaba general Sirovy. V Sinajo prihajajo tudi že vojna odposlanstva držav Balkanskega sporazuma in Male zveze. Vsi gosti so v kraljevem dvorcu v Pelešu. Ves tisk objavlja obširne članke o današnjih slavnostih.

Dvoboj za svetovno prvenstvo v šahu

Aljehin : Euwe 5:3

Leyden, 23. oktobra.

Aljehin in Euwe sta se v petek zvečer osmič spoprijela. Topot sta vsaj deloma nasitila radovednost vnetih šahovskih kibicev v Leydenu, kjer imajo za takšne priložnosti na razpolago prav čedno dvorano, v kateri navadno sejejo občinski svetniki. Oba velemojstra sta se menda res namenila, biti kolikor mogoče pravična tudi v tem, da povsod, kjer igrata, nudita kibicem enak boj, vsaj pri prvih spopadih. Osemkrat sta že igrala za veliki naslov svetovnega prvaka, in vseh osemkrat sta pognala prvega v boj kraljičinega kmeta! Pa naj začenja Aljehin ali pa Euwe! Marsikdo bi utegnil res misliti, da ta dva najslavnejša »borca za kralja« skušata na vsak način spet enkrat natančno pregledati eno samo pot, ki vodi do zmage ali do poraza in jo, če le mogoče, na kakšnem mestu malo »bolj moderno« prenarediti. Tudi v šahu bi menda ta dva rada zgradila kakšno novo »javno delo...«

Pri prejšnjem, sedmem spopadu, se je v tem dvoboju prvič zgodilo, da je beli igro izgubil. Ta nesreča je doletela Euwe-ja. Aljehin ne dovoli, da bi bil kak njegov tekmec le preveč iznajdljiv. Po sedmi igri si je Aljehin pridobil prvi naskok, ki ga pri takšnih mojstrih ni kar tako lahko nasprotniku nadomestiti. V petek zvečer so bile spet Aljehinu namenjene bele figure. Začel je, kakor po navadi, pred kraljico. Euwe mu je odgovarjal tako, kakor je nekoč igral z Botvinikom. Ta igra se mu je tedaj gotovo toliko dopadla, da jo je sklenil pri sedanji tekmi ponoviti. Aljehin pa ni človek, ki se ne bi zanimal tudi za nekoč odigrane partije med svetovnimi mojstri. Osem znanih potez je topot le dovolil Euveju, nato pa je ubral drugo pot, ki se mu je zazdela povrhu še kot nekaka bližnjica. Kmalu si je svoj položaj toliko utrdil, da bi moral Euwe od sile dobro igrati, če bi hotel doseči le remis. Euwe pa je na vsak način zelo bojevit človek in se je zato tudi topot raje odločil za »boj na nož«. Ali zmaga ali pa nič! Aljehin pa ima takšnega nasprotnika zelo rad, ker ima z njimi že dobre izkušnje. Treba je samo malo previdnosti in nasprotnik se »zabode« sam. Z glavo skozi zid ne gre, skoro nič manj težko pa tudi ne mimo trdnih Aljehinovih postojank in zahrbtnih spletk. To je Euwe spoznal šele v 28. potezi in se je nato raje vdal, kakor da bi počasi umiral.

Šahovski svet, ki zasleduje ta boj za svetovno prvenstvo, se je počasi začel vrteti v drugo stran, namreč od Euweja proti Aljehinu. Bolj zanesljivo je le držati z močnejšim! Da je Aljehin po dosedanjih igrah močnejši, vendar dovolj zgovorno povesta številki 5:3, ki se nista pustili napisati kar tako!

Profesor Piccard je obdolžil poljsko stratosferno društvo, da je za svoj poskusni balon porabilo njegove načrte, ki jih je 1935 pri obisku v Varšavi razkazoval. Poljaki pa Piccardove trditve odločno zavračajo.

Vesti o odstopu nemškega gospodarskega ministra dr. Schachta so se spet začele širiti podobno, kakor tik pred Mussolinijevim obiskom v Nemčiji.

Na shodu madžarskih skrajnih desničarjev sinoči v Budimpešti je prišlo do velikih pretepov. Policija je nastopila z orožjem in zaprla veliko ljudi.

Vesti 25. oktobra

Veliko protikomunistično razstavo so odprli v Parizu. Začetni govor je imel senator Lemerry, ki je dejal, da je komunizem svetovni sovražnik št. 1. Statistike na razstavi dokazujejo, da je boljševiški terorizem v 19 letih pobil po svetu nad 11 milijonov ljudi.

Romunsko obrambno posojilo, namenjeno utrditvi romunsko-ruske meje, je doseglo v kratkem vsoto 12 milijonov lejev, kar pomeni izreden uspeh.

Na 14 dni zapora je obsodila avstrijska policija Ledermauerja, češ da je širil hitlerjevstvu prijazne vesti iz Avstrije.

Poljski maršal Ridz Smigly je odpotoval v Bukarešto na velike slavnosti, ki se bodo v čast prestolonasedniku Mihaelu začele danes.

Velik politični govor je imel včeraj voditelj francoske ljudske fronte Blum v Lilleu, kjer so odkrivali spomenik bivšemu njegovemu notranjemu ministru Salengroju. Dejal je, da ni vlade, ki bi mogla v Franciji obstati, razen vlade ljudske fronte.

Angleški gradbeni minister Sassoon je prišel na Dunaj, po zasebnih opravkih seveda.

488.000 ljudi je obiskalo včeraj svetovno razstavo v Parizu. To je ves čas razstave najvišje število, ki so ga zabeležili v enem dnevu.

Angleške bojne ladje naj varujejo odhod španskih beguncev, tako zahteva v svoji resoluciji odbor angleške zveze za mir.

Angleški mornariški minister Duff Cooper je v soboto dospel v Napoli ter odpotoval v Rim, kjer se je mudil včeraj ves dan. Pravijo, da ni imel z italijanskimi politiki nobenih razgovorov.

Občni zbor Rafaelove družbe bo danes ob 4 popoldne v beli dvorani Uniona. Na zboru bodo ustanovili izseljensko zbornico, ki bo največjega pomena za življenje naših izseljencev v tujini.

VESTI

Finski zunanji minister Holsti se je v soboto pripeljal v Berlin na razgovore o političnih odnošajih med Nemčijo in Finsko.

Nov trgovinski sporazum med Avstrijo in Poljsko bodo podpisali ta teden v Varšavi, kamor pojde avstrijski zunanji tajnik dr. Gvido Schmidt.

Veliko gibanje proti Judom se je začelo v Gdansku, tako da Judje zadnje dni niso imeli poguma odpirati trgovine. Narodni socialisti so precej judovskih lokalov opustošili.

Narodni zavod za kmetijska posojila bo v kratkem ustanovila belgijska vlada, da s poceni kreditom pomaga kmečkemu stanu in pospeši kmečko proizvodnjo.

Vojvoda Windsorski je bil z ženo v soboto v Münchenu, kjer si je ogledal vse znamenitosti, med njimi tudi dom Hitlerjeve stranke. Od tu je odpotoval v Pariz.

Vesti o odstopu belgijskega ministrskega predsednika van Zeelanda, belgijski vladni krogi zanikavajo, češ da ni van Zeeland še nikogar obvestil o tem, da bi kaj takega nameraval.

Volitve v avstralsko državno zbornico so bile včeraj. Kljub temu, da izid še ni znan, pravijo, da je zmagala sedanja vladna skupina.

Avstrijski zvezni kancler dr. Schuschnigg, ki se je tri dni mudil na Madžarskem, se je včeraj popoldne vrnil na Dunaj. O tem njegovem nenadnem obisku niso dali nobenega uradnega sporočila. Baje si je ogledoval madžarske žrebčarne.

Holandska letalka Jean Battenova je pri svojem rekordnem poskusu v letu iz Avstralije do Anglije včeraj dospela v Napoli in po kratkem postanku nadaljevala pot v London.

Letalo z 10 ljudmi je takoj po odletu treščilo na tla in se razbilo. Dva človeka sta bila ubita, osem pa težko ranjenih. To se je zgodilo v mestecu Dacome v Združenih državah.

Nezaposlenost v ČSR ne pada več tako naglo, kakor prejšnje mesece, to pa zaradi tega, ker orožarne ne dobivajo več toliko novih naročil, da bi potrebovale več delavcev.

Vojna v Šanghaju je zelo prizadela švicarsko gospodarstvo, ki je imelo tam investiranega veliko kapitala. Med obstreljevanjem mesta so med drugim uničili skladišča in prostore dveh velikih uvoznih podjetij, ki sta delovali na Kitajskem že nad 100 let.

Nemški poslanik v Londonu von Ribbentrop je po enodnevnem bivanju odpotoval iz Rima v Berlin. V Rimu je imel razgovor z Mussolinijem.

V dvoboju je padel zunanjepolitični urednik glavnega hitlerjevskega dnevnika »Völkischer Beobachter«, Roland Strunk, ki ga je Evropa poznala po njegovih uradnih poročilih iz abesinske in španske vojne. Hitlerjevska poročila pravijo, da je padel »v boju, v katerem je branil svojo čast in čast družine«.

Voditelj nemške mladine Baldur von Schirach prispe konec novembra v Belgrad, kjer bo baje gost Sokolov, katerih delovanje zanima nemške mladinske voditelje. Njegov obisk je zanimiv z ozirom na gonjo Nemcev proti Čehom in vsemu, kar je češkega, torej tudi proti Sokolom, ki imajo z našimi vred istega duhovnega očeta Tyrša.

Avstrijski narodni socialisti izgube 1. novembra vse pravice

Dunaj, 25. okt. AA. (Havas) 1. novembra bo končano vpisovanje v patriotsko fronto, nakar bodo narodni socialisti dejansko izgubili vse politične pravice. Zato se v teh krogih kaže vznemirjenost. Iz propagandnih hitlerjevskih bulletinov, ki jih je policija zaplenila, se vidi, da si narodni socialisti v Avstriji prizadevajo, da bi pripravili Nemčijo do tega, da protestira proti temu ukrepu. Na Dunaju pa mislijo, da je takšen protest izključen, ker je Nemčija z avstrijsko-nemškim dogovorom z dne 11. julija l. l. priznala, da je narodni socializem v Avstriji popolnoma notranja zadeva Avstrije. Ko je dunajska policija izvedela, da se pripravljajo narodnosocialistične manifestacije pri predavanju generala Krausa, ki bi se imelo vršiti pod pokroviteljstvom nekega društva velenemških častnikov, je to predavanje prepovedala. Generala Krausa so pred kratkim napadali avstrijski listi zaradi njegovega sestanka s Hitlerjem.

Oddajanje mestnih zemljišč drugod in v Ljubljani

Ljubljana, 25. oktobra.

Pred seboj imamo prepis neke pogodbe med belgrajsko mestno občino in nekim društvom, po kateri belgrajska mestna občina odstopa neko občinsko zemljišče omenjenemu društvu. V zbirki ljubljanskega mestnega gospodarskega urada najdemo tudi mnogo pogodb, s katerimi je mestna občina ljubljanska odstopila nekaterim društvom večje komplekse mestnih zemljišč. **Toda kakšna razlika med temi pogodbami mestne občine ljubljanske in med pogodbami mestne občine beograjske!** Na podoben način kot zgoraj omenjena pogodba iz Belgrada, so sestavljene tudi druge pogodbe za odstop občinskega sveta, ki jih je belgrajska mestna občina sklenila z raznimi humanitarnimi in obče koristnimi društvi.

Omenjena pogodba nam pove, da belgrajska mestna občina sploh ne odstopa občinskega sveta društvom in organizacijam v definitivno last, temveč le za gotovo dobo let (na pr. za 25 let ali več) v **pravico uživanja.** Po preteku te dobe preide **zemljišče z zgradbo vred v last mestne občine** ali pa se podaljša pravica do uživanja še nadalje, pod pogojem, da ostane dotična ustanova na sodobni višini. V pogodbi so navedeni tudi pogoji, ki jih mora izpolnjevati dotično društvo. Dovoljuje na pr. najetje posojila do gotovega zneska pri Hipotekarni banki, a intabulacija se sme izvršiti šele po dograditvi zgradbe. Društvo sme uživati dano mu zemljišče le dotlej, dokler bo sezidana zgradba služila humanim namenom društva. **Občina pa ima vedno pravico kontrole,** če se ti nameni v resnici izvršujejo. V primeru, da zgradba ne služi več temu namenu ali v primeru likvidacije društva, organizacije, prevzame zgradbo občina v svojo posest brez kake odškodnine in jo sme izročiti drugemu društvu, ki se zaveže, da bo rabilo zgradbo in zemljišče v isti namen. Zemljiški davek plačuje občina, druge takse pa društvo samo. V primeru, da bi društvo ne plačevalo dolga na stavbi in drugih obvez, sme občina stavbo prevzeti in omogočiti pravilno izplačilo obvez.

Tako v Belgradu in drugod skrbe, da ostane občinsko zemljišče **kljub odstopu še vedno last nina občine.** In belgrajska mestna občina je bogata, ima razsežna zemljišča in bi torej lahko tudi darovala svoj svet temu ali onemu humanemu ali občekoristnemu društvu. Pa ne. Tudi Ljubljana je imela nekoč precejšnja občinska zemljišča, **danes pa je revna, in to samo po zaslugi nekdanjih mestnih uprav, ki so dobesedno razsipavale s svojo darežljivostjo!** Po vojni so razna športna društva potrebovala mnogo sveta za svoja telovadišča in igrišča. Skoraj vsa so se obračala na mestno občino, da bi jim odstopila potrebna zemljišča in Ljubljana je tedaj pokazala dovolj smisla za potrebe športnega življenja. Mnoga društva so dobila v zakup in najem obširna občinska zemljišča za malenkostno priznavalnino. Enake ugodnosti so bila deležna tudi nekatera kulturna društva in celo Ljubljanski velesejem prostorno zemljišče za letno priznavalnino 100 din.

A tu gre vsaj za zakupne in najemne pogodbe, kjer je občina ostala lastnica v najem in zakup danega sveta. Pravo nasprotje s prakso belgrajske mestne občine pa je bila praksa bivših mestnih uprav v prodaji in darovanju mestnih zemljišč. Obširna zemljišča so bila prodana društvom za bagatelne vsote, še večji kompleksi pa naravnost **darovani! Samo ljubljanska sokolska društva so prejela kot darilo nad 42.000 m² občinskega sveta v vrednosti nad 2 milijona din!**

To očitno nasprotje med prakso v odstopu mestnih zemljišč belgrajske mestne občine in pa med prakso bivših ljubljanskih občinskih uprav dovolj nazorno kaže, kakšno je bilo gospodarstvo v ljubljanski mestni občini v preteklih letih, ki je pripravilo mestno občino ljubljansko ob tolika dragocena zemljišča in s tem občutno oškodovalo premoženje mestne občine. Jasno je, da bi takšno gospodarstvo, če bi še dalje trajalo, moralo nujno vesti v propad.

»Putnik«, Ljubljana, priredi: a) osemdnevni izlet v Skoplje in na Kumanovo ter z avtobusi v Južno Srbijo od 28. oktobra do 5. novembra za 1080 din; b) petdnevni izlet v Skoplje in na Kumanovo od 28. oktobra do 2. novembra za 780 din; c) tridnevni izlet v Belgrad in na Oplenac od 28. do 31. decembra za 440 din. — Prijave in informacije v vseh biljetarnicah »Putnika«.

Odprimo pot industriji!

Slov. Konjice, 24. oktobra.

Odkar je pričela sedanja gospodarska stiska tako neusmiljeno pritiskati, je napravila velike vrzeli pri vseh stanovih, zlasti pa se je pričelo težavno življenje za naše delovno ljudstvo. Dočim je prejšnja leta našel delo in kruh sleherni naš domačin, tako da ni bilo hiše, kjer bi po eden ali več ljudi ne imelo stalnega zaslužka in s tem primerne eksistence, se je to z leti bridko spremenilo. S padcem produkcije, omejitvijo obratov in še iz drugih vzrokov je mnogo naših ostalo brez stalne delavske plače. S tem se je v hiše naselila žalost, skrb in pomanjkanje, ki do sedaj ni mnogo popustilo; zvišala se namreč ni proizvodnja, čeprav pa so dorasle še nove delovne moči. Javna dela so sicer veliko dala in še vedno dajejo; vendar pa se kaže, da bo treba še drugih ukrepov, da se zagotovi revnim ljudem boljši položaj. Saj ta dela ne bodo vedno trajala. Delovnih moči pa je vsako leto več.

Dočim se priseljevanje v naš kraj, posebno v okolico, prej ni vršilo v takšnem obsegu, se je vendar v nekaj letih to presenetljivo spremenilo. Vsi smo namreč mislili, da radi poslabšanja položaja pri nas ne bo dotoka z notranjosti. Ker pa je stanje na deželi zelo padlo, se je veliko število revnih družin priselilo k nam z namenom, da najdejo zaslužka in lepšega življenja. To so mnogi kmečki viničarji, delovne družine in nekaj bivših kmetov, ki so jim bila posestva na dražbi prodana ali pa so jih sami prodali zaradi stiske. **Zato je slovenjekonjiška okolica postala tako natrpana, da obstoja resno vprašanje, kako v bodoče preživeti tolikšno število prebivalstva in ga obvarovati pred popolnim obubožanjem.** Zlasti pred vsako zimo je to vprašanje zelo pereče. Prejšnji prebivalci se bi že še prerinili skozi te težave. Danes pa na isti zaslužek mislita že dva ali trije. Razumljivo, da ima korist le delodajalec.

V očigled vsem tem dejstvom, ki se iz dneva v dan kažejo v kritičnejši obliki, bo treba poiskati rešitve, ki bo prinesla trajno vrednost in zadovoljstvo ne samo delavstvu, ampak tudi kmečkemu prebivalstvu, pospešujoč razvoj kraja samega. **Pričeti bomo morali s pospeševanjem industrializacije, ki je pri nas edina možna rešitev tega problema.** Sicer bi bila že Zgornja Dravinjska dolina danes drugačna. Če bi pred leti upoštevali čisto slične zadeve, ki so tedaj sicer še imele manjši obseg, ker so pa tedaj pri teh zadevah odločali simpatizerji tujega naroda in imeli **v svojih rokah vso finančno moč nad trgom in okolico,** kritičnih vrzeli tedaj ni bilo mogoče preprečiti. Če bi bila tovarna jeklenega orodja, ki je v Zrečah, in tekstilna tovarna, ki je aprila pričela obratovati v Vitanju, pri nas, bi bilo lahko okrog 300 ljudi zaposlenih. Bede bi ne bilo, pospešen pa bi bil razvoj Slov. Konjic na vseh področjih. **Meščansko šolo pa bi tudi že imeli.** Tako bi bil naš trg res pravo središče vsega okraja, kar sedaj ni — vsaj v drugem primeru ne. Tisti elementi, ki so to preprečili, pa nosijo vso odgovornost. Naša naloga pa je sedaj, ko imamo z združitvijo obeh slovenjekonjiških občin pred sabo vse možnosti napredka, da damo industriji na razpolago vse, da se bo lepo razvijala. S tem ne bomo doprinesli samo k zboljšanju razmer pri nas, ampak bo del našega ljudstva tudi preskrbljen.

Postajališče v Grobljah odprto

Domžale, 25. oktobra.

Včeraj je bila ob prihodu prvega popoldanskega kamniškega potniškega vlaka ob četrt na 3. izročena prometu nova železniška postaja v Grobljah. Postajališče so odprli na slovesen način. Vsa okolica je pokazala veliko zanimanje za novo postajo. V Groblje je prikorakala včeraj popoldne najprej domžalska godba. Do prihoda omenjenega popoldanskega vlaka se je zbrala na 120 m dolgem postajališčnem peronu velika množica ljudstva, tako da je bila prava gneča. Vlak je privozil točno ob napovedani uri. Lokomotiva je bila vsa v zelenju in cvetju. Godba je zaigrala Triglavsko koračnico. Zbrana množica je že od daleč pozdravljala prve potnike, ki so izstopili na novi postaji. Sledil je prisrčen pozdrav, namenjen zastopniku ljubljanskega železniškega ravnateljstva g. **Jenku.** Pozdravili so ga ter se mu zahvalili tudi zastopniki pripravljalnega odbora g. **Smole,** zastopnik ZZD g. **Kokalj** v imenu delavstva, g. **Smolnikar** in dijak Ulčakar v imenu okoliškega dijaštva. Spregovoril je zatem tudi g. župan **Repanšek** s Homca ter izrazil zahvalo zastopniku ljubljanskega železniškega ravnateljstva. G. Jenko je nato poudaril važnost novega železniškega postajališča in pomen za vso okolico ter čestital k uspešnemu prizadevanju merodajnih činiteljev, da dobe tudi v Grobljah svoje postajališče. Nato pa je g. Jenko proglasil novo postajališče za odprto. Pozval je tudi vso zbrano množico, da ob tej priliki vzkliknejo Nj. Vel. kralju in visokemu kraljevskemu namestništvo trikrat: Živio!

Godba je zaigrala državno himno. Kamniški okrajni komisar gospod **Koščak** pa se je nato v imenu kamniškega okraja zahvalil vsem, ki so si prizadevali za postajališče v Grobljah in naprosil zastopnika železniškega ravnateljstva g. Jenka, naj to njegovo željo tolmači na višjih mestih.

Odličnim gostom je bila nato prirejena v Grobljah zakuska.

Na grobeljskem kolodvoru je dosedaj odprt samo peron, ni pa še tam primernega postajališkega poslopja s čakalnico. Vendar pa je vse okoliško prebivalstvo prepričano, da bo tudi glede postajališke zgradbe njihova želja kmalu uslišana.

Celjske novice

Mestna občina celjska razpisuje dobavo 20 volnenih odej (kocev) za mestno zavetišče. Morebitna pojasnila in proračunski pripomočki se dobijo na poglavarstvu.

Avtomobil ga je podrl. Pri Sv. Juriju ob juž. žel. je podrl neki avtomobil 34-letnega brezposelnega delavca Weiskopfa Jerneja in mu prizadel težje poškodbe po obrazu. Prepeljali so ga takoj v celjsko bolnišnico.

Zborovanje zveze absolventov kmetijskih šol

Maribor, 24. oktobra.

Absolventi kmetijskih šol, ki so se organizirali v posebno zvezo, so imeli danes v Mariboru svoje prvo zborovanje, ki je bilo izredno dobro obiskano. Udeležili so se ga člani iz vseh delov Slovenije. Po prihodu v Maribor z dopoldanskim vlakom ob pol 10 so se podali z godbo na čelu v sprevodu skozi mesto na Slomškov grob, kjer je služil msgr. Vreže sv. mašo, med katero je imel krasen nagovor. Opozarjal je mlade kmečke gospodarje na vzgled Slomška ter jih je pozival k ljubezni kmečke grude. Po sv. maši je bilo v Gambrinovi dvorani zborovanje in občni zbor zveze. Predsedoval je zborovanju najmlajši slovenski župan Janko Jerala. Govorili pa so predsednik zveze Vinko Drolc, tajnik Tit Dobršek, blagajnik Anton Markovič in Alojz Knuplež. Njihovi referati so bili zelo zanimivi in aktualni ter so obravnavali važna vprašanja našega kmečkega gospodarstva. Iz vseh govorov je vel ponos našega kmeta in ljubezen do kmečke grude, skrb za napredek in strokovno izobrazbo in odločen odpor proti prehajanju kmečke zemlje v roke mestne in podeželske gospode. Govorniki so zahtevali, da se mora zemlja, ki jo obdeluje kmet, nižje obdavčiti, kakor zemlja, ki je v gosposkih rokah. Z navdušenjem je bil pozdravljen predlog za izvolitev znanega vzgojitelja kmečke mladine, strokovnega učitelja na mariborski in sadjarski šoli g. Aplenca za častnega člana. Med zvoki godbe mu je bila podeljena častna diploma. Ob zaključku zborovanja je bila precej razburljiva debata o usodi strokovnega glasila »Brazda«, ki pa zaenkrat ni prinesla nobenega rezultata. Po zborovanju in skupnem obedu so si udeleženci kongresa ogledali sadjarsko razstavo.

Rečica ob Savinji

Rečica, 25. oktobra.

Preimenovanje naziva pošte. Poštno upravo prosimo, da spremeni dosedanji naziv pošte Rečica v Savinjski dolini v **Rečica ob Savinji.** Kraj sam se imenuje Rečica ob Savinji. Ta naziv uporabljajo: občina, župnijski urad, šola in krajevni šolski odbor. Zato bi bilo želeti, da prevzame to besedilo tudi poštni urad in spremeni svoj naziv zaradi enotnosti kraju primerno.

Sadna drevesca. Da bi se dobro sadno drevje v čim večji meri razširilo v okraju, je okrajni kmetijski odbor sklenil ceno dreves, ki jih goji v lastni drevesnici v Rečici ob Savinji, od lanskih cen izdatno znižati. Prvovrstna drevesca bodo po 5 din, drugovrstna pa po 3 din. Pozdravljamo akcijo kmet. odbora in smo prepričani, da bodo vsi naročniki brezhibno postreženi in z drevesci zadovoljni.

Tatvina kolekov

Ljubljana, 25. oktobra.

V soboto je v trafiki na Tyrševi cesti kupoval nek brezposelni trgovski pomočnik, doma iz Crikvenice, papir in motvoz. Pri tem je znal z govorjenjem in izbiranjem trafikantko tako zamotiti, da je izmaknil iz knjige za kolke, ki je ležala na mizi, večje število kolkov. S kupljenimi drobnarijami je hitro odšel in prodajalka je kmalu za tem opazila, da ji v knjigi manjka 12 kolkov po 100 din in 29 kolkov po 10 din. Prepričana, da se bo ta tat skušal odpeljati z vlakom, je hitela proti kolodvoru in je zapazila pred »Evropo« možakarja, kako je stopal v tramvaj. Poklicani stražnik ga je prijel in našli so pri njem poleg denarja tudi še tri kolke po 100 din, tako da je popolnoma jasno, da je ukradel kolke in jih deloma že vnovčil.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Po stanju danes ob 7 zj.

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v C najmanjša	Temperatura v C največja	Relativna vlaga v %	Oblačnost (0—10)	Veter (smer, jakost)	Padavine m/m	Padavine vrsta
Ljubljana	756·2	10·4	17·0	90	9	SE_1	9·5	—
Maribor	754·8	8·0	18·0	80	8	SE_3	1·5	dež
Zagreb	751·9	13·0	22·0	90	8	W_1	0·6	—
Belgrad	756·9	11·0	18·0	70	8	SE_3	10·0	—
Sarajevo	757·3	6·0	22·0	80	10	SE_2	—	—
Skoplje	763·[illegible]	3·0	15·0	90	10	0	9·0	—
Split	758·0	15·0	20·0	70	10	SE_2	19·0	dež
Kumbor	763·6	15·0	—	80	10	0	36·0	—
Rab	—	—	—	—	—	—	—	—

Pripomba. Vremenska poročila od Belgrada naprej se nanašajo na prejšnji dan.

Vremenska napoved: Spremenljivo vreme. — Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od sobote do danes: V soboto je prevladovalo ves dan oblačno vreme, deževalo je v daljših presledkih, močneje od 14.15—15.20, od 19.50—21.30 in od 23.10 do 1 ponoči od sobote na nedeljo. Padlo je 14.5 mm dežja. Barometer je močno padel, najnižje stanje je bilo včeraj (nedelja) ob 18. in sicer 750.0°. Najvišja temperatura v soboto je bila 14.8°, in sicer ob 19. Včeraj je deževalo od 7 do 9.40, 10.25—11, 18.25—22.10, padlo je 95 mm dežja; najnižja temperatura je bila ob 10.30 11.6° C. — Barometer se dviga od včeraj od 18. — Oba dneva so prevladovali južni vetrovi.

Preprečite povodnji na Dravskem polju!

Sv. Lovrenc na Dravskem polju.

Nedavno je vaš list objavil dopis o nujni potrebi, da se naše Dravsko polje osuši. Načrte našega pok. župnika in poslanca Ozmeca, ki jih je že oskrbel za regulacijo Dravinje in njenih pritokov, je, žal, vojna pokopala ter jih treba iznova izkopati in spopolniti. Letošnje poletje so se že zbrali zastopniki vseh občin od Pragerskega do Sv. Vida tukaj na posvet ter se je sestavil poseben odbor, ki mora to delo voditi, skrbeti za načrte in prispevke. Letošnje leto je še prav posebno pokazalo potrebo teh regulacij, saj imajo še nekateri posestniki še sedaj otavo nepokošeno, ki pa je seveda še vedno pod vodo. Občinski pašnik je bil letošnje leto brez vsake koristi, saj ga je bila polovica vedno pod vodo. Odbor naj skrbi, da začeto delo ne zaspi!

*

Istotako je važna elektrifikacija naših vas od Pragerskega čez Cirkovce in Sv. Lovrenc do Sv. Vida; slednji že dobiva elektriko iz Ptuja. Treba se torej pobrigati za ostale vasi, da ne bomo vedno pri vsaki stvari najzadnji.

*

Dne 17. t. m. je naše Katol. prosv. društvo **priredilo lepo Krekovo proslavo s primernim** govorom in petjem ter ponovitvijo igre »Žrtev spovedne molčečnosti«. Nastopila sta tudi dva mala harmonikarja iz Ptuja. Le žal, da imajo ljudje pri nas za takšne prireditve še premalo razumevanja.

Oglašujte v Slov. domu!

Dve usodni avtomobilski nesreči

Maribor, 24. oktobra.

Včeraj in danes sta se pripetili dve avtomobilski nesreči, ki sta v Mariboru zelo odjeknili. Usodnejša je bila včerajšnja nesreča, ki je zahtevala mlado življenje. Ob treh popoldne se je peljal iz Maribora proti svojemu domu v Selnico ob Dravi 32-letni lesni trgovec France Namestnik. Vozil se je na svojem motornem kolesu precej naglo, ker se mu je mudilo domov. Na zadnjem klancu pred Selnico je dohitel tovorni avtomobil, ki je vozil traverze iz Maribora v Dravograd. Namestnik je hotel počasno motorno vozilo prehiteti, pa si je po nesreči izbral za prehitevanje neprikladen teren — strmino in še ovinek povrhu. Ko je pridrvel tik tovornega avtomobila, je v zadnjem trenuku opazil pred seboj dvovprego graničarjev, ki se je na poti proti Mariboru srečala s tovorni mavtomobilom. V tem usodnem trenutku je Namestnik izgubil prisotnost duha. Da ne bi treščil v konje in voz, je obrnil motorno kolo na desno proti sredini ceste, pa je obenem pozabil odvzeti plin in zavreti. S vso silo ga je zaneslo od zadaj v tovorni avto ter ga treščilo ob karoserijo. Obležal je na cesti s strto lobanjo, iz katere so brizgnili možgani daleč na okrog. Bil je na mestu mrtev.

Druga nesreča se je pripetila danes popoldne na križišču treh cest v Hajdini pri Ptuju. Iz Maribora so se pripeljali v odprtem avtomobilu znamke Opel lastnice knjigarne v Gosposki ulici gospe Lavra Scheidbach, ki je avto sama šofirala, poleg nje je sedel dr. Rudolf Gmajner, na zadnjem sedežu pa je sedela kuharica Scheidbachove Zofija Krasser. Na omenjenem križišču je pridrvel nasproti avto industrijalca Westna iz Celja, ki je pripeljal iz Ptuja ter je sedel v njem Westnov šofer. Iz dosedaj nepojasnjenega vzroka je prišlo do karambola, v katerem je Westnov avto zadel z levim blatnikom v mariborski avtomobil ter ga je vrgel s ceste. Sila karambola je vrgla vse tri Mariborčane iz njihovega avtomobila. Obležali so v jarku poleg ceste, vsi trije poškodovani. Najlažje poškodbe je dobil dr. Gmajner, ki ima samo praske na obrazu in rokah. Zofija Krasser si je zlomila ključnico, gospa Scheidenbach pa je obležala s pretresenimi možgani in počeno lobanjo. Ptujski reševalci so prepeljali vse tri ponesrečence v Maribor.

Za Vse svete v Gorico in Trst. Prijave v vseh biljetarnicah Putnika in v izletni pisarni M. Okorn, Ljubljana, Hotel Slon, tel. št. 26-45. Vhod iz Prešernove ulice.

Sadjarska razstava in sadjarski kongres v Mariboru

Maribor, 24. oktobra.

V soboto dopoldne se je vršila v Mariboru slovesna otvoritev sadjarske razstave. Razstavo je otvoril ban dr. Marko Natlačen v prisotnosti mnogih odličnih gostov. Med drugimi so prisostvovali otvoritvi delegat ministrstva za kmetijstvo načelnik inž. Bora Milutinovič, delegat ministrstva trgovine šef odseka inž. Šamurovič, ravnatelj Prizada dr. Nemec, zastopnik bana savske banovine načelnik Nemčanin, stolni prošt dr. Vraber, podžupan Franjo Žebot, podpolkovnik Kiler, okrajna glavarja dr. Popovič in dr. Šiška, predstojnik policije dr. Trstenjak, predstojnik okrož. sodišča dr. Žiher, predsednik Srbskega poljoprivrednega društva dr. Josifovič, zastopnik zbornice Pinter ter zastopniki raznih gospodarskih in kulturnih organizacij. Navzoče je pozdravil predsednik sadjarskega in vrtnarskega društva Martin Humek, za njim pa je povzel besedo ban dr. Natlačen ter v zanimivem govoru poudarjal važnost sadjarstva za slovensko gospodarstvo. Po njegovih navedbah imamo v dravski banovini okrog 4 in pol milijona rodnih sadnih dreves ter milijon dreves, ki še ne rode. Slovenija prideluje povprečno 70 milijonov kilogramov sadja, med tem 35 milijonov kg jabolk. Vrednost našega sadnega pridelka znaša letno 70 milijonov din, kar odgovarja kot dohodek 5 % obresti od glavnice 1 milijarde 400 milijonov din. V dobrih letinah izvažamo iz Slovenije 3000 do 4000 vagonov jabolk, za katere prejemamo povprečno 60 milijonov din.

Danes se je začel v Mariboru III. vsedržavni sadjarski kongres, ki zaseda v kazinski dvorani. Svečana otvoritev kongresa se je izvršila ob 10 dopoldne ter so ji prisostvovali delegat kmetijskega ministrstva načelnik Bora Milutinovič, zastopnik bana dravske banovine načelnik kmetijskega oddelka inž. Podgornik, načelnik kmet. oddelka savske banovine Viktor Nemčanin, načelnik kmet. oddelka drin. banovine Cancanovič, načelnik kmet. oddelka dunavske banovine Lukič ter predstavniki ostalih banovin, dalje ravnatelj Prizada dr. Nemec, šef odseka z Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine Samurovič, mariborski podžupan Franjo Žebor, predstojnik policije dr. Trstenjak, zastopnik zbornice Bureš, zastopnik prosv. ministrstva ravnatelj klas. gimnazije dr. Mastnak in drugi odličniki. Kongres je otvoril predsednik Srbskega poljoprivrednega društva dr. Mladen Josifovič, ki je bil izvoljen za predsednika zasedanja, za podpredsednika sta bila izvoljena Martin Humek in zastopnik hrvatskih sadjarjev Milan Maršič, za tajnika pa Franc Kafol in Radojko Tomič. V imenu Maribora je pozdravil kongres podžupan Žebot, v imenu ministrstva za kmetijstvo načelnik Milutinovič, v imenu bana inž. Podgornik, v imenu Slov. sadjarskega društva Martin Humek. Po pozdravih so sledili strokovni referati.

Kako v Kočevju plačujejo občinske dolgove

Kočevje, 25. oktobra.

V Kočevju zares pridno zidajo Sokolski dom. Ni čudno, da ta dom kar vidno raste iz nacionalno neomajnih tal, saj delajo pri tej novi zgradbi noč in dan. Tudi učiteljstvo noče kar tako stati ob strani s prekrižanimi rokami, pač pa hoče imeti tudi svoj delež, kadar se bodo delile zasluge za požrtvovalno, nesebično delo. Vsaj toliko hočejo na vsak način dobiti deleža, kolikor so ga dobili v zadnjem času njihovi učiteljski tovariši za udejstvovanje pri teh prvih in najpoglavitnejših stvareh. Za Kočevje gotovo ne bodo delili manjših deležev, saj je na potrebo nesebičnih žrtev neugnano opozarjal neumorni »nacionalni« delavec, ki mu je najbrž le slučajno ime Hans.

Ker je noč dolga in tudi »luna rada da svečavo«, tudi ponoči graditev omenjenega Sokolskega doma v Kočevju neverjetno napreduje. V dolgi jesenski noči od četrtka so zvozili kar celih 5 m³ gramoza iz mestne gramoznice do Sokolskega doma, ki je oddaljen komaj nekaj sto metrov. In še nekaj: Gospodje so si samovoljno prilastili vozove s parom konj, pa menda vendar ne zaradi tega, da bodo morali drugi dan vozove in konje iskati orožniki — lastniki so namreč prijavili tatvino — pač pa zaradi tega, da so prišli prej in ceneje do peska. Po trudapolnem delu je seveda sledil tudi likof, za katerim je drugi dan ostala samo še »mačkova preja«. — Kočevski meščani so tega zaslužnega in požrtvovalnega dela res veseli, saj vedo, da se bo na ta način kočevska občina v kratkem znebila — dolga.

Za izlet v Trst in Gorico ob Vseh svetih od 30. oktobra do 1. novembra se sprejemajo prijave do 27. t. m. do 12 ure. Cena izleta v Trst 125 din, v Gorico 135 din.

Kulturni koledar

Milčinski Fran

24. oktobra 1932 je umrl v Ljubljani pisatelj Fran Milčinski. — Rodil se je l. 1867 v Ložu. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, pravo na Dunaju. Posvetil se je sodniški praksi. Bil je kot pravnik soliden strokovnjak in se je posebno zanimal za mladinsko skrbstvo. Napisal je več člankov iz tega področja, imel nešteto predavanj, da bi vzbudil in poglobil zanimanje za to tako važno vprašanje. — Pri društvu Pravnik je bil več let knjižničar in član uredniškega odbora. Tu je priobčil tudi nekaj pravnih humoresk: Prvi koraki v prakso, Išče se Uršo Plut. Milčinski je pisal izrazite humoristično-satirične črtice. V »Slov. narodu« in »Jutru« je napisal nad 200 humorističnih podlistkov. V posebni knjigi je izdal: Igračke, Muhoborci, Ptički brez gnezda, Gospod Fridolin Žolna in njegova družina itd. Prav tako so znane njegove mladinske knjige: Pravljice, Tolovaj Mataj itd. — Napisal je tudi več iger: Cigani, Kjer ljubezen, tam Bog, Mogočni prstan itd.

Jožef Muršec

25. oktobra je umrl v Gradcu pisatelj, narodni buditelj in organizator Jožef Muršec. Rodil se je l. 1807 v Bišu v Slovenskih goricah. V Mariboru je dovršil gimnazijo, v Gradcu pa bogoslovje. Leta 1845 je bil imenovan za veroučitelja v Gradcu. V letu 1850/1 je kot prvi brezplačno poučeval slovenščino na graški realki. Ko je spoznal pri svoji sestri Vraza, je postal navdušen Ilirec. Z zbiranjem narodnega blaga mu je pomagal pri njegovih narodnih pesmih. Izdal je kratko slovensko slovnico za prvence. L. 1848 je ustanovil v Gradcu »Slovenijo« in postal njen tajnik. Društvu je napisal program z razpravo v Grazer Zeitung: Theilweise Beleuchtung der drückenden Sprach- und damit verknüpften Lebensverhältnisse der Slovenen... Mnogo je tudi storil za slovensko uradovanje v lavantinski škofiji. Po letu 1848 je pisal predvsem v Drobtinice, Učiteljskega tovariša in Geršakovo Čitalnico.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, ponedeljek, 25. oktobra: Krispin.
Jutri, torek, 26. oktobra: Evarist.

Nočno službo imajo: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič.

TEL. 27-30 SLOGA
Sintonija ljubezni
(Liebeserwachen)
Karin Hardt Walther Rilla
Glasba: Čajkovski

TEL. 21-24 MATICA
Veliki ljubezenski film po nesmrtnem romanu Al. Dumas-a
Dama s kamelijami
Greta Garbo Robert Taylor
Zaradi stalno razprodanih predstav danes ob 14. uri izredna predstava.
Rezervirajte vstopnice v predprodaji!

TEL. 22-21 UNION
Izredno aktualni film iz japonsko-kitajskega konflikta
Zadnji vlak iz Harbina
V glavnih vlogah Käthe Nagy, Hans Albers, Ida Wust in H. A. Schlettow
Predstave ob 16., 19.15 in 21.15 uri

Frančiškanska prosveta v Ljubljani bo priredila na svojem VIII. prosvetnem večeru v torek, 26. t. m., ob 8 zvečer skioptično predavanje »Cerkve na Kranjskem«. Predava g. msgr. Viktor Steska. Predprodaja sedežev po 3 in stojišč po 2 din v pisarni »Pax et bonum« v frančiškanski pasaži. Člani imajo običajen popust. Vsi vljudno vabljeni!

»Biološki temelj narodnega socializma« je naslov predavanju g. primarija dr. A. Zalokarja, s katerim začenja Prirodoslovno društvo svojo letošnjo predavateljsko sezono. Predavatelj nam bo pokazal razvoj bioloških spoznanj o dednosti, ki so bila do preteklih petdesetih letih v glavnem last ožjega kroga zdravnikov, ki so pa počasi prodirala tudi v širše plasti, dokler jih ni nacionalni socializem porabil kot osnovo svojega političnega nazora. Gotovo je za nas, ki smo prav za prav neposredni sosedje Nemčije zelo važno, da spoznamo brez predsodkov, kakšni so motivi, ki uplivajo danes na politiko nemškega naroda. Predavanje bo samo informativnega značaja, to je, pokaže naj s čisto strokovnega stališča, kakšno veljavo imajo posamezne biološke teze in kako je do njih prišlo. Predavanje bo jutri v torek natančno ob 20 v mali filharmonični dvorani (kino Matica). Vstopnina 6, 4 in 2 din.

Pod okriljem »Sedejeve družine« se je ustanovil socialni odsek, katerega naloga je nuditi zlasti gmotno pomoč v prvi vrsti svojim revnim in potrebnim članom, bodisi v obliki živil, ali obleke itd. Mnogo jih je med nami, ki bi bili zelo hvaležni tudi za ponošeno obleko, ki jo kdo morda misli že zavreči. Tozadevne darove sprejema pisarna Sedejeve družine, Zrinjskega cesta 8. Kdor ne bi mogel predmeta sam dostaviti, je naprošen, da nam po dopisnici sporoči, naj pridemo dvignit eventuelne darove. Za vsak najmanjši dar Vam bomo iz srca hvaležni. Odbor

Sestanek staršev ljudske šole za Bežigradom bo v ponedeljek, dne 25 t. m. ob 8, zvečer v šolski telovadnici Dnevni red: Predavanje »Otrok pred vstopom v šolo«, predava ped. v. Kobilica Rudolf. 2. Debata o predavanju 3. Poročila. 4. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi Upraviteljstvo šole.

Ljubljansko gledališče

Drama. Začetek ob 20.

Poned. jek, 25. oktobra: Zaprto.
Torek, 26. oktobra: «Vozel«. Proslava 35 letnice pisateljskega udejstvovanja g. Pecije Petrovića. Izven.
Sreda, 27. oktobra: »Pesem s ceste«. Red A.
Četrtek, 28. oktobra: »Beraška opera«. Red B.
Petek, 29. oktobra: »Julij Cezar«. Dijaška predstava. Globoko znižane cene od 14—2 din.

Opera Začetek ob 20.

Poned'jek, 25. oktobra: Zaprto.
Torek, 26. oktobra: »La Boheme«. Premierski abonma.
Sreda, 27. oktobra: »Amaconke«. Red Sreda.
Četrtek, 28. oktobra: »Prodana nevesta«. Izven Slavnostna pr stava v proslavo.

Razne izpred sodišča

Ljubljana, 25. oktobra.

Usoda neke hiše tam v Sneberju, ljubljanska okolica, je prav zanimiva. Zgradil jo je delavec Viktor Marn, ki je vse pripravil, da se bo poročil. Neke sobote letos spomladi je odšel z doma na dom staršev. V drvarnici pa ga je nekdo potolkel, kakor so pozneje orožniki dognali in ga zavlekel do Save, kjer ga je vrgel pod betonsko škarpo. Osumljen bratomora je bil Miha Marn, ki so ga orožniki aretirali in odvedli v zapore okrožnega sodišča ljubljanskega. Mnogo indicijskih okolnosti je močno obremenjevalo osumljenca, sodišče pa je na predlog državnega tožilstva preiskavo ustavilo, ker ni bilo osnovne podlage za nadaljnji kazenski progon. Viktorja Marna niso našli. Njegova hiša, ki je bila obremenjena z manjšim posojilom, pa je sedaj prišla na sodno dražbo. V sobi št. 16 na izvršilnem oddelku je bila hiša prodana za 49.650 din. Hišo je zdražil neki železničar Curk ter je bilo za njo prav mnogo interesentov.

Kratko smo že poročali o prodaji nekdanjega vojaškega vežbališča državnemu zakladu kraljevine Jugoslavije. Po zemljiški knjigi je kot prva lastnica vpisana neka Josipina Terpinc iz Ljubljane, ki je bila tudi lastnica fužinskega gradu. Rodbina Terpinc je bila pred 100 leti ugledna in odlična rodbina, zlasti v trgovskem svetu. Josipina je grad in ogromno zemljišče okoli Fužin podedovala po svojem možu na podlagi prisvojilne listine z dne 20. marca 1878. Ona pa je zapustila to veliko posestvo 1887 trem sestram, in sicer Josipina Baumgartner, Mary Baumgartner in Almi Baumgartner. Z razdelilno listino z dne 29. novembra 1897 pa sta si sestri Josipina Baumgartner por. grofica Wenckheim na Dunaju in Mary Baumgartner, ki je 15. marca 1912 spremenila ime v »Paumgartner«, soproga takratnega vicekonzula avstrijskega v Sofiji, razdelili posestvo, vsaka na polovico. Pred leti je bil večji kompleks pri vojaškem vežbališču razlaščen in prepisan na mestno občino ljubljansko. Na tem svetu je bil zgrajen aerodrom.

Huda kazenska pravda se razvija zaradi dragocenega zimskega plašča, ki naj bi moral biti narejen iz »Buchara-Breitschwanz-Moari« kožic. To je iz kožic buharske ovce ki so posebno drage in zelo cenjene v elegantnem damskem svetu. Neki krznar je prišel v spor z neko bogato ljubljansko damo. Ta ga je ovadila zaradi prestopka prevare, češ, da plašč ni bil narejen po vzorcu, marveč ji je bilo pozneje podtaknjeno drugo blago. Krznar je ugovarjal in navajal v obrambo dejanski stan po nekaterih pričah. Oškodovanka pa je ugovarjala in navajala prav mnoge zanimive okolnosti. Bilo je že več razprav. Dne 6. novembra najbrž bo zadeva za enkrat na I. inštanci pred kazenskim sodnikom-poedincem likvidirana. Ta plašč bo presneto drago zasoljen.

— **Pouk knjigovodstva, korespondence, pisarniških del, stenografije itd:** Večerni tečaji na trgovskem učilišču »Christofov učni zavod«, Ljubljana, **Domobranska 15.** Pojasnila in prijave dnevno, tudi zvečer do 8.

Igrišča, igre, moštva: komaj zadostno

Ljubljana 25. oktobra.

Če ob dežju stopiš na naša ljubljanska igrišča, se kar nehote spomniš kamene dobe. Takrat so se po lepi naši najožji domovini s čolni prevažali mostiščarji. Voda je počasi odtekla, ostal pa je potuhnjeno močvirnat svet, na katerem vsak oblačni izlivček že utegne povzročiti vesoljni potop. Včeraj dopoldne je bilo igrišče SK Jadrana tam v Koleziji kakor s plotom zabarikadiran otok sredi testinskega močvirja. Tia so se po ozkem gruščnatem hodniku že pred deveto uro dopoldne zatekali z galošami in dežniki oboroženi radovedneži, ki jih je bil privabil boj ljubljanskega in jadranskega drobiža. Poniglavčki so spodrsavali na mokri travi, se kotalili po lužah in pred golom do gležnjev ugrezali v blato. Ti naši najmlajši upi in nade na bolišе dni slovenskega nogometnega športa so pokazali slab nogomet tako da so se gledalci ves čas dolgočasili in si obetali od glavne prireditve boljšega. Juniorsko prvenstvena tekma med Ljubljano in Jadranom je končala z 2:1 za Ljubljano. Ob pol enajstih sta se končno pojavila glavna dva bojevnika.

SK Jadran: SK Mars 2:2.

Mars letos nima sreče; podvezni Benjamin je deloma po smoli, deloma pa je brez potrebe izgubil kar zapovrstjo vse tekme. Danes pa bi se bil skoraj vendarle že opremil s prvima dvema točkama, ki bi jih bil po igri tudi zaslužil. Kar kmalu v začetku se mu je nasmehnila mačeha sreča — 1:0 za Mars so vpili »severnjaki« Polianci. Toda Jadranovci so izenačili in pritisnili. Toda prav takrat, ko se je Mars energično izmuznil iz klešč in pričel oblegati jadranovska vrata, se je zgodil »malheur«! Jadranski napad je ušel, vratar Pavlica je planil na žogo — ta pa mu je med nogami zlezla v mrežo! Jadran je vodil 2:1. Poljanci so bili potrti. Po odločno boljši igri, naj bi odšli spet poraženi z igrišča — kakor že tolikokrat? To je bilo pa že preveč! Morda so se ta hip zasmilili celo sreči — ali usodi, kakor že hočete. »Naj bo.« si je morda mislila — in žoga, ki tako dolgo ni mogla skozi zid jadranske obrambe, se je vendarle že drugič znašla v kolezijski omari. Obe boini stranki sta se po tem drugem izenačenju seveda na vse kriplje in konoplje trudili, da bi porinili usnjeno dinjo preko čarobne črte — pa jima ni uspelo. Tretji gol je visel in obvisel — v zraku.

Mars bi bil danes lahko pospravil obe točki, če ne bi bilo če bilo in ostalo — če! Neroden možak, ki je streljal enajstmetrovko, je ugledal nad jadranskim golom fatamorgano, ki ga je tako ujezila, da je brcnil vanjo usnjeno bombo. Vratar Pavlica je brez potrebe spustil ominozno svinjsko relikvijo, ki jo je bil že krepko obiemal z obema rokama — med nogami v mrežasti hladilnik. Znamenito martialično desno krilo se je znašlo na prazni jasi pred jadrankim vratarjem. Od samega presenečenja pa sta mu ta mah odpadli peroti in ni bil več krilo, ampak solni steber. Marsov napad je valil grozno črne oblake, ki pa so se drug za drugim razblinjali v — šestnajstercu. Od ostalih igralcev moramo posebe omeniti Žigona, Drobeža in desnega halfa ter Klingendsteina, odločnega, prevdarnega in žilavega. Jadran včeraj spet ni zaigral kakor je igral svoje prve tekme. Zadnje čase se na moštvu opaža kar nekakšna rahla senca utrujenosti ali česa. Igralci se ne bore s tako voljo in s srcem kakor so se bili prve čase. Včeraj je dalo moštvo v zadnjem času menda najlepšo partijo.

SK REKA: SK BRATSTVO 2:1

Edina tekma, ki je srečnemu »dobitniku« prinesla obe točki. Bratstvo je nastopilo v svoji najnovejši, močni zasedbi ter nudilo gibčnim Rečanom prav dober odločen odpor. Dolgo časa ni bilo mogoče reči, kdo se bo tekmi smejal. Odlična jeseniška obramba je krepko zatirala reške napade. Halfi so z Zavrlom na čelu pridno in čedno zalagali nekoliko težki napad, ki je včasih prav pošteno zagrozil reškemu vratarju. Prvi polčas sta bili obe moštvi precej enaki. Šele v drugem se je Reka malo bolj pognala — kakor je tam na Viču že običaj. S krepko in koristno igro je ugnala dobrega nasprotnika v kozji rog in spravila obe točki za »ozimino«. Številna podžigaška srenja je z visokimi in nizkimi glasovi burno bodrila domačine.

ŽSK HERMES: SK SVOBODA 1:1.

V Medprožju so imeli »véliki dan«. Svoboda, sedanji poglavar podzveznih wigwamov je prišla v Šiško po kostanj. Šiškarjiji so jim menda mislili pripraviti boli vročo žerjavico — tako bi si vsaj človek utegnil misliti, ko je po tekmi gledal obraze. V prvem polčasu je skoraj do zadnjih desetih minut dominirala Svoboda, prve četrt ure pa je bila sploh skoraj absolutni gospodar na terenu. Pozneje se je Hermes nekoliko razmajal in začel — po stari navadi in po močvarnem svetu — prodirati pred »svobodno kapijo« preko notranjega tria. Tekma je bila odigrana v naglem tempu in precej ostro. Hermes je postavil na igrišče neizglajeno enajstorico, ki je imela najboliše moči v ožji obrambi. Svoboda je imela najboliše moči v Sinkuletu, v obeh stranskih halfih ter v obeh krilih, medtem ko je notranji trio — razen v prvih petnajstih minutah — pokazal kako trio ne sme igrati v bližini šestnajsterca. Po primerjavi vrednot, ki sta jih pokazali obe moštvi, bi klub vsemu vendarle ocenili Svobodo za boliše moštvo, ki bi bilo ob odločnejšem notranjem triu zaslužilo zmago.

Kat. akademska društva Danica, Zarja in Savica bodo v letu 1937-38 priredila sledečo vrsto predavanj: 1. Kulturno-ideološka: Vera in javno življenje (dr. St. Gogala), O krščanski pobožnosti (Fr. Terseglav), Osebnost v kulturnem življenju (Fr. Koblar), Kulturno stanje sodobnega človeka (dr. R. Ložar), Umetnost in katoličani (Fr. Vodnik), Nova demokracija (Savelli Julij), Sodobno gibanje katoličanov (dr. V. Fajdiga), Okrožnica Casti conubii in naše zakonsko pravo (dr. V. Korošec). — 2. Narodnostna: Nacionalizem in krščanstvo, Slovenstvo kot mednaroden problem (J. Zemljak), Notranja kriza slovenstva (E. Kocbek), Slovenstvo kot oblikovalno počelo naše politike in kulture (J. Šolar), Obramba slovenstva (F. Terčelj), Pregled na slov. literarno ustvarjanje v l. 1937 (dr. T. Debeljak), Slovenska ideja v sodobnosti (E. Bojc). — 2. Socialna: Nov družabni red (dr. A. Gosar), Avtoritarni sostavi in krščanska zamisel družbe (dr. A. Gosar), Beg inteligence v komunizem (F. S. Finžgar), Kakšen naj bo boj proti komunizmu?, Gospodarski položaj Slovencev v Jugoslaviji, Problemi našega podeželja (ing. L. Žumer), Naloge politične vzgoje. — Predavanja se bodo vršila ob ponedeljkih v beli dvorani hotela »Union«. Po predavanjih debata. — Vstop dovoljen vsakomur. Posebno vabljeni katoliški akademiki in akademičarke ter kat. kad. starešinstvo. Vrstni red bomo javljali sproti v časopisju. Začetek vselej ob 8 zvečer. Prvo predavanje bo danes, v ponedeljek, 25. oktobra: F. S. Finžgar: Beg inteligence v komunizem.

Pregled državnega prvenstva

Včerajšnja nedelja v državnem prvenstvu je bila nedelja presenečenj. Zlasti so presenetili rezultati v Zagrebu, Sarajevu in izredno visok poraz — letos najvišji — Concordije. BSK se je z zmago nad Gradjanskim trdno postavil na čelo tabele.

Rezultati posameznih tekem: Gradjanski:BSK 1:3 (1:3). Gledalcev rekordno število 12.000. Sodnik g. Datilo iz Italije odličen. Strelci Stevovič in Podhraški, dva gola. Za Gradjanski Lešnik tik pred koncem prvega polčasa. Občinstvo je bilo z igro obeh klubov nezadovoljno, ker tekma ni nudila lepega športa.

V Sarajevu je pred 3000 gledalci HAŠK porazil Sarajevčane z 2:0 (0:0). Serajlijam sta potresla mrežo Kacijan in Peršič. Sodnik Mori Karlo iz Skoplja tekmi ni bil dorastel in je mnogo grešil v presojanju faulov. Tudi včeraj je nek preveč navdušen navijač iz Sarajeva oklofutal vodjo HAŠKovega moštva.

Pred 6000 gledalci je v Belgradu v predtekmi s skoraj kazenskim rezultatom odpravil Concordijaše belgrajski BASK. Rezultat 6:0 (3:0). Goli: Cabrič štiri, Tomašević in Šarić po enega. Slab golman Concordije. Sodnik Kap iz Sarajeva objektiven.

Kot glavna igra je sledila tekma med Ljubljano in Jugoslavijo. Rezultat 0:3 (0:0). Pogačniku, ki je bil odličen in najboljši gralec Ljubljane, so zabili gole: Petrovič dva in Lazarevič. Ljubljana je bila dobra zlasti v obrambi in bi ob malo večji sreči lahko dosegla mnogo, mnogo lepši rezultat. Toda napad ni znal izkoristiti nekaterih izredno lepih prilik. Tekmo je sodil dobro Sarajevčan Dukič.

Končno še Hajduk:Jedinstvo 2:0 (0:0). Gledalcev 1500. Goli: Lemešič iz enajstmetrovke in Radovnikovič. Sodnik Zagrebčan Bergles dober v prvem polčasu, slabši v drugem. Jedinstvo je v prvem polčasu držalo igro v svojih rokah. Hajduk že dolgo ni bil tako slab.

Tabela po včerajšnji tekmi:

BSK	6	5	0	1	17:7	10
Hašk	6	4	1	1	14:8	9
Hajduk	6	3	2	1	13:8	8
Gradjanski	6	2	2	2	16:9	6
Jugoslavija	6	3	0	3	8:5	6
Slavija	6	3	0	3	6:8	6
Bask	6	2	0	4	10:8	4
Ljubljana	6	1	2	3	6:13	4
Concordia	6	2	0	4	9:21	4
Jedinstvo	6	1	1	4	1:13	3

Prihodnjo nedeljo bo spored tale:

V Ljubljani: Ljubljana:Bask; v Belgradu BSK: Concordia in Jedinstvo:Slavija: v Zagrebu Gradjanski:Jugoslavija in Hašk:Hajduk.

— **Pouk nemščine** (začetniški večerni tečaj). Pojasnila in prijave: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15.

Od tu in tam

— **Tečaj za italijanščino** (začetniški) se otvori na trgovskem učilišču »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15. Pojasnila in prijave vsak čas.

Predavanje so onemogočili nekateri zagrebški akademiki novoimenovanemu vseučiliškemu docentu dr. Tomažiču v Zagrebu. Dr. Tomažič je hotel imeti nastopno predavanje, vendar se je v dvorani zbralo le nekaj nad 100 akademikov, ki so bili vsi iz drugega idejnega tabora, kakor pa mu je pripadal Tomažič. Komaj je novi docent začel govoriti, so začela nanj leteti jajca.

Zagrebška umetniška akademija in glasbena šola bosta najbrž priznani odnosno povzdignjeni v vrsto visokih šol ter se bo tistim, ki so te šole dovršili, odslej priznaval fakultetni položaj. Zaenkrat obstoji šele obljuba, ki jo je dal prosvetni minister Magaraševič ravnateljema obeh teh dveh šol, ko se je včeraj mudil v Zagrebu. Prosvetni minister je obiskal vse znanstvene zavode, zvečer pa se je sestal z vsemi ravnatelji na banski upravi. Minister je obljubil, da bo prihodnji mesec spet obiskal Zagreb.

25-letnico svojega društva so praznovali organizirani hišni lastniki v Zagrebu. Včerajšnje zborovanje je vodil predsednik dr. Mirko Košutić. Med drugimi je društvu čestital tudi predsednik Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov v Ljubljani g. Frelih. Svoje zahteve so hišni posestniki obrazložil v nič manj kot v devetih resolucijah.

Novo otroško zavetišče in zabavišče bo sezidala belgrajska občina. Našel se je namreč dobrotnik, Američan Vasa Čukovič, ki je v svojem testamentu zapustil 5000 dolarjev v ta namen. Mestna občina bo dodala le malo, pa bodo imeli otroci najrevnejših staršev dom, v katerega se bodo zatekali. Kaj, ko bi se tudi med nami pojavil podoben mecen.

Francoski rezervni častniki, ki so predvčerajšnjim bili v Ljubljani, so včeraj prišli v Belgrad. Sprejeli so jih z vsem pompom. Gostom na čast je bilo ali pa še bo prirejenih več banketov in svečanih večerij. Francozi bodo obiskali tudi Oplenac in položili vence na grob kralja Aleksandra.

Pojutrišnjem bo padla odločitev glede ustanavljanja velikih trgovskih hiš pri nas. V prvi vrsti se za ta dan zanimajo belgrajski veletrgovci, za njimi pa tudi vse trgovstvo v državi. Na mnogih protestnih zborovanjih so trgovci povedali jasno, kje jih bo zabolelo, če se dovoli neovirano ustanavljanje velikih trgovskih hiš. Tudi pri nas so trgovci enodušno proti velikim trgovskim hišam. To stališče je popolnoma razumljivo, saj so trgovske hiše največja nevarnost za ta stan. Zanimivo pa je, da se kupujoče občinstvo nič preveč ne razburja. Ko so včeraj imeli belgrajski kupovalci zborovanje, so zahtevali, da se ukinejo banovinske trošarine na oblek in obutev, da se prepovedo karteli in izda zakon o pobijanju draginje. Velikih trgovskih hiš pa niso nič omenili. Le belgrajsko »Vreme« prinaša dolgovezne in skrpucne članke, v katerih zagovarja ustanovitev trgovskih hiš, vendar le z »domačim« kapitalom.

Dve veliki hiši sta pogoreli včeraj sredi Požarevca. Ogenj je nastal v manufakturni trgovini, nakar se je zaradi vetra hitro razširili v sosedno zlatarsko trgovino in od tam še na drugo hišo. Gasilci, ki so prihiteli na pomoč s precej skromnim gasilnim orodjem, niso mogli ognja pogasiti, ker je vlekel hud veter. Posrečilo se jim pa je ogenj omejiti. Škoda je baje ogromna.

| **Nemška stenografija** se poučuje na trgovskem učilišču »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska 15. Pojasnila in prijave vsak dan.

Jugoslovanski teozofi so včeraj v Zagrebu povedali, da je njihova glavna življenjska naloga delo za mir in slogo med vsemi narodi na svetu. Doslej teozofi še niso nikdar tako odločno poudarili svojega poslanstva, ker smo vedeli, da se oni bavijo v prvi vrsti z okultnimi pojavi in podobnim. Zakaj so naenkrat postali samo branitelji miru in sloge, pa niso povedali.

Iz sklada za pospeševanje bombažnih nasadov je podeljena podpora 300.000 din kmetijski vzorni in kontrolni postaji v Skoplju za nabavo aparature za čiščenje vlaken in semenj.

Trgovina s pšenico v Vojvodini je spet zastala. Povpraševanja je malo, temu primerna je tudi cena. Več pa se proda koruze, zlasti v Avstrijo. Vojvodinci menijo, da vpliva na zastoj trgovine v veliki meri negotova politična situacija v svetu.

Jugoslovanske parnike, ki vozijo po Sredozemskem morju, morajo opremiti s posebnimi znaki, da jih ladje generala Franca in druge ladje, ki vrše nadzorstvo, takoj prepoznajo. Pod poveljniškim mostom imajo parniki naslikano velikansko jugoslovansko zastavo.

Člani upravnega odbora ljubljanskega Pokojninskega zavoda so se mudili nekaj dni v Dalmaciji in v nekaterih mestih zetske banovine. Komisija je pregledovala vse nepremičnine, ki so last zavoda ter jih nanovo ocenila. Obenem je pregledala premoženjsko stanje tistih dolžnikov, ki jim je Pokojninski zavod podelil v zadnjih letih večja posojila.

Iz žalosti za svojo ženo se je ustrelil krojaški mojster Bogišič Karel iz Sombora. Ko so ga našli, je še držal v eni roki samokres, v drugi pa sliko, ki je predstavljala njega na grobu žene. Po smrti žene se je Bogišič vdal pijači in neprestano jadikoval. V taki žalosti si je tudi končal življenje.

| **Večerni trgovski tečaj.** Sprejme se še nekaj slušateljev. Christofov učni zavod, Ljubljana, Domobranska 15.

Cigana je ubil, ker mu ni hotel zastonj igrati, kolonist Aleksa Miljon iz Banjaluke. Nekega dne se je Aleksa z nekaj svojimi tovariši vračal domov, ko je na poti srečal skupino ciganov. Aleksa je zahteval, naj mu cigani zastonj zaigrajo. Ker so se cigani uprli, je Aleksa potegnil nož in cigana Meha Boganoviča zabodel v srce. Sodišče je Aleksi prisodilo le 6 let ječe.

Nenavadno srečo v nesreči je imel kmet Milan Rankovič iz Kravic pri Osijeku. V temni noči se je mož peljal domov. Prav ko je voz zavil na progo, se je izza ovinka prikazal vlak. Nesreči se ni dalo izogniti. Stroj se je zaril v voz in ga vlekel kakih 300 m s seboj. Ko je strojevodja vlak ustavil, je šel iskat smrtne žrtve, meneč, da je voznika vlak raztrgal na drobne kosce. Presenečen pa je bil, ko je Rankoviča našel vsega prestrašenega in od strahu trdega na odbijaču nekega vagona. Rankovič je imel pri trčenju toliko prisebnosti, da se je zagrabil za odbijač in se na njem rešil gotove smrti, dočim je bil voz ves zdrobljen.

Revolucija v prometu

Današnjim prometnim sredstvom: letalom, zrakoplovom in železnici preti velika nevarnost. Iznašli so namreč »railplane« (rejlplejn«, ki združuje vse najboljše lastnosti letalstva in železnice.

Prve praktične poskuse so začeli delati na Škotskem. Nad navadno železniško progo so postavili na kakih 15 m visokih in do 30 m narazen stoječih mogočnih jeklenih stebrih železno ogrodje, viseče tračnice, utrjene s številnimi zamotanimi železnimi sklepi, kakšne vidimo pri železnih mostovih. Na tračnico pa je obešen nekak zepelin, trup letala brez kril, mogočen torpedo z dvema vhodoma, blestečimi okni in s kakimi sto sedeži za potnike. Na priostrenem sprednjem koncu čudnega vozila je velik zračen vijak, propeler, kakor ga imajo letala, ki vozilo vleče naprej; na zadnjem koncu je prav tak vijak za potiskanje; oba na električen pogon.

Poskusi so se obnesli

bolje, kot so iznajditelji pričakovali. Zato so zgradili vso napravo v manjši obliki ter jo začeli nositi in kazati po vsem svetu. Tako bi večkrat naleteli na kaj čudne in na videz smešne prizore, če bi dobili dostop v razkošne vile svetovnih veledenarnikov. Sredi sobe je postavljena neka velika igračka, katere bi se nad vse razveselil vsak, tudi najbolj razvajeni otrok; in nad to igračko se sklanjajo resni finančni mogotci, učeni in preizkušeni inženjerji, se čudijo, vzklikajo od veselja, se navdušujejo za ljubko nenavadno vozilo (»Meni tudi!«) ali pa se jim nenadoma čelo zmrači, neizmerna skrb jim lega na srce in dušo.

Kaj, če ta stvarca res osvoji svet

Kaj bodo počeli ti kralji železnic, premoga, petroleja, če ta igračka prevzame ves promet, ki je doslej šel po železnicah in po zraku? Kje bodo potem jemali denar, ki ga jim donašajo proge, ki prepletajo svet. Kdo bo potem kupil ves premog, ki ga sedaj porabijo železnice in bencin, ki goni letala?

S svojim mogočnim vplivom se jim je sicer še posrečilo pregovoriti to ali ono državo, »nadležne otroke«, ki hočejo vsekakor dobiti igračko, katero so videli v izložbi. Toda človeštvo se ne da tako zlahka odriniti; imeti hoče to, kar si je vteplo v glavo, imeti hoče vedno večjo naglico, zato se bodo morali mogotci pač ukloniti, dati človeštvu zaželjeno igračko in se prilagoditi novim zahtevam, oziroma postaviti kake svoje pogoje in meje.

Borba med lastniki železnic in premogovnikov ter iznajditelji »railplana« traja že deset let. Sedaj pa je dosegla svojo

prvo zmago

Brazilija se je odločila, da uvede novo prometno sredstvo postopoma v posamezne pokrajine svojega ozemlja. »Railplane«, anonimna družba, je dobila dovoljenje, da zgradi devet prog, ki se bodo vse stekale v glavno mesto Rio de Janeiro.

S tem seveda še ni rečeno, da bo nova iznajdba popolnoma spodrinila navadno železnico. Obe bosta živeli v prijateljskem razumevanju in si delili delo.

Prednosti novega prometa

so neprecenljive. Najprej zgraditev proge ne bo zahtevala nobenega nakupa novega ozemlja, ker bo proga postavljena na železne stebre nad sedanjo navadno progo v toliki višini, da se bodo pod njo nemoteno vlekli razmeroma počasni tovorni in osebni vlaki. Višina nove proge bo izključila glavno neugodnost vseh dosedanjih železnic, prehode. Vožnja z «railplanom« bo mnogo cenejša, ker je razmerje teže med njim in navadno železnico 70 : 1; kajti za prevoz ene tone po železnici je treba 70 ton mrtve teže; dočim je mrtva teža nove železnice 1 tona za prevoz iste teže.

Največja hitrost železnice je 130 km na uro, railplana 300 km.

Zavora je avtomatična in skoro trenutna in na mestu. S tem je izključena vsaka nesreča. Pa tudi nesreča iztirjenja je nemogoča. Hitrost je popolnoma neodvisna od strmine proge. Prometa ne morejo ustaviti nobene vremenske neprilike, snežni zameti, viharji itd. Letala sicer dosegajo isto brzino, so pa zelo pod vplivom vremenskih pogojev. Prevoz potnikov bo lahko mnogo številnejši, ker bo zaradi brzine in dvosmerne vožnje mogoče urediti odhod na vsakih pet minut.

Railplan bo prevzel nujne pošiljke, potnike, ki se jim zelo mudi, brzovozno blago; železnici pa bo ostalo vse, kar ne zahteva naglice: težki tovori lesa, rude, strojev, navadne pošte in prevozi na dolgih progah.

Cikaška igralka je stopila k nekemu odvetniku in mu rekla, da se hoče ločiti.

»Dobro; proti primernemu plačilu bom sestavil sodni postopek.«

»Koliko pa hočete?«

»Pet sto dolarjev.«

»Ne bo nič. Za sto dolarjev ga že lahko dam ustreliti.«

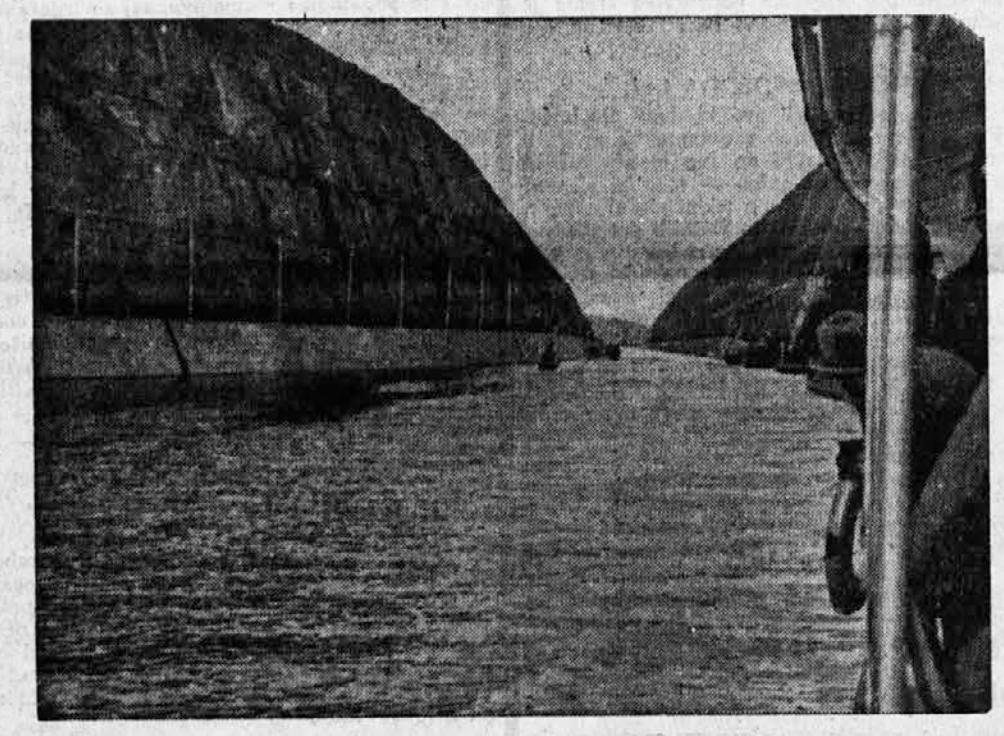

Pred kratkim so izkopali tale prekop, ki veže Belgijo in Nizozemsko. Delo je bilo v tem skalnatem svetu, ki se na sliki vidi, gotovo precej naporno in dolgotrajno

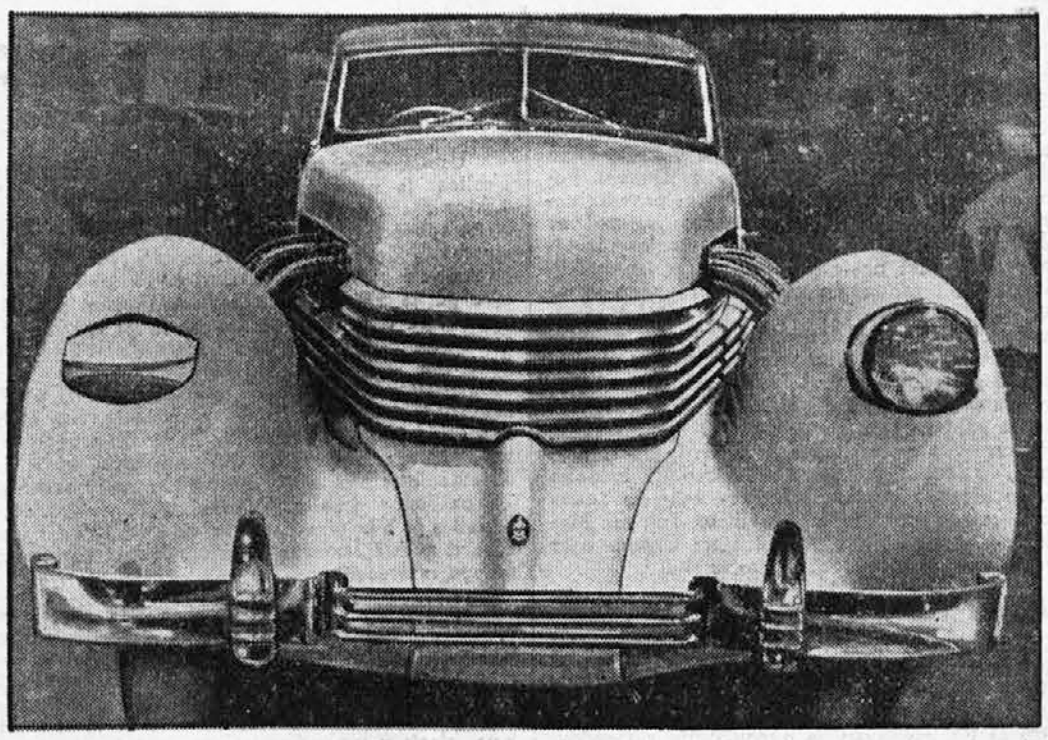

Nove vrste avtomobil, z londonske razstave. Svetilke so skrite v blatnik, odprtine se pa avtomatično zapirajo.

Kdo ščuva Arabce k uporu

Zadnje čase se neprestano piše o arabskih uporih v Palestini. Vodja in glavni podpihovalec teh uporov je verski in svetni poglavar palestinskih muslimanov Hadži Aminal Husein, ki se je pred kratkim zmuznil angleškim oblastem in menda zbežal v Mezopotamijo.

Veliki mufti, kakor ga imenujejo Arabci, je imel precej trdo mladost. Učil se je nekaj časa v mohamedanski domači šoli, potem v osnovni angleški, nato pa so ga poslali v neki zavod v Kairu, kjer se mu je precej slabo godilo; z denarjem ga je namreč zalagal njegov starejši brat, poznejši jeruzalemski veliki duhovnik, ki mu ni privoščil nobenih nepotrebnih priboljškov.

V začetku svetovne vojne so ga poslali v častniško šolo v Turčijo, kjer se je boril na strani Nemcev. Ko so Angleži zasedli Palestino, se je vrnil v domovino in dobil službo pri angleški upravi ter se dvignil na dokaj visoko stopnjo. Pozneje je prišel tudi k policiji, carini in k angleškemu obvestilnemu uradu (Intelligence Service), od koder so ga kmalu izključili. Tedaj pa je začel odkrit boj proti Angležem in Judom.

Njegov značaj je po opisu nekaterih tujih časopisov zelo malo prikupen. Menda je silno pretkan, fanatičen, kot vsi muslimani, oblastiželjen, da je kar grdo, neodkritosrčen in brez vsake hvaležnosti. Kajti ves svoj vpliv, oblast, ugled in bogastvo je dobil samo s pomočjo tistih, ki jih danes najbolj sovraži: Angležev in Judov.

Leta 1920 se je že tako odlikoval s svojim ustaškim delovanjem, da so ga Angleži obsodili na desetletno ječo, kateri pa se je izognil z begom v Transjordanijo. Tedaj pa je postal visoki komisar Palestine angleški Jud sir Herbert Samuel, ki je skušal vsa nasprotja odpraviti mirnim potom. Glavne upornike je hotel pridobiti zase s tem, da jim je poveril visoke službe. Med temi je bil na prvem mestu Aminal Husein, kateremu je še usoda pomagala na noge. Prav tedaj je namreč umrl njegov brat, muslimanski verski poglavar v Jeruzalemu; na njegovo mesto je prišel popolnoma nepričakovano mladi Aminal, ki sicer ni imel potrebne verske izobrazbe, imel pa je nenasitno željo po oblasti, ki je združena s službo muftija.

V njegove roke so se stekali vsi dohodki verskih prispevkov, davki, darila, dediščine in drugo, kar znaša okrog 15 milijonov na leto. Dasi zakon zahteva točen vpogled v knjige dohodkov, za katere morajo vedeti angleške in arabske oblasti, se mu je posrečilo prave vsote precej dobro prikriti in svobodno z njimi upravljati. Porabil jih je za nakup orožja in opremo uporniških krdelov. S svojim duhovnim vplivom in dobrimi nagradami si je pridobil številne pripadnike zlasti med nižjimi sloji, s katerimi se misli dokopati do kalifata, do vrhovnega poglavarja vseh mohamedancev, s središčem v Jeruzalemu.

Navaden glas ruši stavbe

Pravijo, da je neki star godec pretil ali stavil, do bo porušil most s svojo violino. Seveda mu ni nihče verjel. Godec pa je dan za dnem stal na mostu in neprestano igral eno samo noto na eno samo struno. Čez nekaj časa se je začel zibati, se pod vplivom note zibal vedno močneje in se zrušil.

Marsikdo se bo nejeverno posmehoval taki zgodbi, vendar je znanstveno dokazano, da ima glas res izredno moč. Ne sicer sam v sebi, ampak s tem, da vzbudi v drugih predmetih odgovarjajočo noto. Vsak predmet je namreč zvočen, ima v sebi neki ton, ki odgovarja določenemu tonu kakega glasbila. Če se ti posreči odkriti pravi glas kake mogočne stavbe, ga neprestano ponavljati, lahko »zaigraš« vso stavbo, t. j., jo z igranjem njene note omajaš in porušiš.

Izum umetnega dežja

Dva madžarska asistenta na Tehnični šoli v Budimpešti sta dala patentirati svoj najnovejši izum, kako se napravlja umetni dež. Znano je že, da se spričo kakšnega velikega požara nenadoma začno tvoriti oblaki in da iz njih tudi dežuje, seveda samo v bližnji okolici pogorišča. Ta pojav poznajo že tudi Indijanci. Vselej, kadar dežja le že predolgo ni, začno požigati bližnje gozdove. Da je mogoče na ta način, čeprav ne preveč poceni, priklicati dež z neba, sta vedela tudi omenjena madžarska tehnika, in jima je to znanje pomagalo k novemu izumu, če naj se to še sploh imenuje izum. Madžarska je dežela, ki poleti največkrat zelo trpi zaradi suše. Izumitelja sta izdelala posebne aparate, v katerih bi zažigala petrolej in na ta način ustvarjala umetno deževne oblake. Zadostovalo bi »že« milijon kilogramov petroleja, da bi preprečila sušo. To bi sicer bil precej drag poskus in bi stal okoli 100.000 pengov. Vendar pa bi na Madžarskem ne imeli škode, če bi žrtvovali tudi to veliko vsoto, saj suša tam napravi včasih tudi do 5 milijonov pengov škode na leto. Stroške bi seveda morali nositi kmetje sami. Če bi bili pravično razdeljeni, bi moral plačati vsak kmet le okoli dva penga.

Podobne poskuse umetnega dežja so delali prej že tudi na Ruskem in v Ameriki. Vendar se pa ti poskusi niso bogvekaj obnesli. Omenjena madžarska izumitelja trdita, da je njun način klicanja dežja mnogo boljši, kakor vsi dosedanji.

M. Jacoby - R. Leigh: 29

Poročnik indijske brigade

»Da, draga?«

»Pusti me zdaj... Hočem biti sama... Videla se bova na plesu... In jutri... Moram biti sama!...«

Geoffrey je mislil, da je tudi njo čustvo tako premagalo, da ni mogla prenašati sreče, kakor je ni mogel on.

»Grem, draga,« ji je dejal nežno. »Zvečer bova mirnejša in se bova o vsem razgovorila. Ali si pa morda žalostna, ker sem tako mislil o tebi? Ker sem dvomil o tvoji ljubezni?«

Vsa obupana je zmignila z glavo.

»Ali ti je oče povedal, da moram pojutrišnjem spet na pot?«

Spet je odkimala.

»Saj ni nič, Geoffrey. Samo rada bi bila sama.«

Geoffrey je vstal.

»Grem, draga. Samo ne bodi huda name!«

Ko je bil Geoffrey sam v svoji sobi, ga je prevzela trudnost. Njegova sreča se je razblinila, da še sam ni vedel zakaj.

Ples na čast Surat kanu

Guvernerjeva palača je bila ta večer sijajno razsvetljena. V morju luči je bila na črnem ozadju neba in palmovih obrisov podobna sliki palače iz bajne pravljice.

Pred glavnim vhodom v park, ki je obdajal palačo, v parku in na glavnih vratih v stavbo s obile povsod postavljene častne straže: indijski vojaki iz angleških polkov, oblečeni v svoje bele uniforme ter s turbani na glavi.

Angleški vojaki so vzdrževali red, ker so se radovedne indijske množice nagnetle od vsepovsod, da bi videle to razkošje in prihod Surat kana.

Sir Charles Macefield je še enkrat obšel vse dvorane, ki so imele malo pohištva, a so kazale veliko okusa. To je bila posrečena zmes evropskega in indijskega sloga, toda vsaka posamezna soba je izdihavala odličnost in dostojanstveno eleganco. Čez kamenita tla so bile razprostrte dragocene preproge. S stropa so viseli težki stekleni lestenci z nešteto svečami.

Guverner je zamišljeno hodil po vseh teh dvoranah s svojim pribočnikom in je samo zdaj pa zdaj kaj velel indijskim služabnikom ter angleškim lakajem in vojakom, ki so bili nocoj v službi.

Vse je bilo v najlepšem redu. Sir Charles je vesel, da se na svoje ljudi lahko tudi v takih stvareh zanese.

Okrog pol devetih so začeli prihajati prvi povabljenci, častniki z ženami.

Guverner je čakal goste pred vrati v veliki salon.

Dvorana se je polagoma polnila. Častniki so bili v paradnih uniformah, dame v večernih oblekah.

Nocoj je bilo na vseh opažati neko posebno slavnostno razpoloženje, kakor da hočejo vsi ti ljudje, v svesti si resnega trenutka, posebej poudariti in pokazati svoje dostojanstvo, svojo vero v moč angleškega cesarstva in sijaj angleške sile.

Neprenehoma so prihajale nove kočije, ki so se ustavljale pred glavnimi vrati, indijski lakaji pa so naglo skakali k njim in odpirali vrata.

Guverner je odšel v glavno dvorano. Ustavil se je pri sleherni skupini povabljencev in z vsakim menjal nekaj ljubeznjivih besedi.

Vsi so čakali na prihod Surat kana in njegovega spremstva.

Geoffrey Vickers je imel službo pri glavnem vhodu. Pozdravil je na kratko in samo z nekaj besedami polkovnika Campbella in hčerko, ko sta se pripeljala v kočiji. Ni ju mogel spremiti v dvorano.

Perry Vickers je pričakoval Elizabeto pri drugih vratih. Ko je njen oče odšel v dvorano, je Perry imel nekaj minut časa, da je lahko spregovoril z njo na samem.

Elizabeta je imela belo obleko. Še nikdar je ni videl tako lepe, kakor je bila nocoj.

Stala sta v prednji dvorani. Oba sta bila v zadregi.

Foto Warner Bros

Elizabeta je v beli obleki stala s Perryjem v prednji dvorani.

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 15 Mesečna naročnina 12 Din za inozemstvo 25 Din Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 2994 in 2996. Uprava: Kopitarjeva 6. Telefon 2992 Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč Izdajatelj: Ivan Rakovec Urednik: Jože Košiček.